

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта
махсус таълим вазирлиги Мирзо Улуғбек номидаги
Ўзбекистон Миллий университети
Боку давлат университети
Доғистон давлат университети
Тожиқ Миллий университети

Хайдар Алиев номидаги Озарбайжоннинг
Ўзбекистондаги маданият маркази
Ўзбекистон-Озарбайжон Дўстлик жамияти
Ўзбекистон Фалсафа жамияти

«Евроосиё маконида таълим ва тарбия
мутаносиблигини таъминлашнинг истикболлари»
мавзусида ўтказилган халқаро илмий-амалий
конференция материаллари
(2022 йил 25-26 март)

Материалы международной конференции
«Перспективы обеспечения соотношения воспитания
и образования в Евразийском пространстве»
(25-26 марта 2022 года)

Materials of the international conference
«Perspectives of maintaining correlation
between education and upbringing
in the Eurasian space»
(March 25-26, 2022)

Тошкент – 2022

**Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети
Боку давлат университети
Доғистон давлат университети
Тожиқ Миллий университети
Ҳайдар Алиев номидаги Озарбайжоннинг Ўзбекистондаги маданият
маркази
Ўзбекистон-Озарбайжон Дўстлик жамияти
Ўзбекистон Фалсафа жамияти**

**«Евроосиё маконида таълим ва тарбия мутаносиблигини
таъминлашнинг истиқболлари» мавзусида ўтказилган халқаро илмий-
амалий конференция материаллари**

(2022 йил 25-26 март)

**Материалы международной конференции
«Перспективы обеспечения соотношения воспитания и образования в
Евразийском пространстве»**

(25-26 марта 2022 года)

**Materials of the international conference
«Perspectives of maintaining correlation between education and upbringing in
the Eurasian space»**

(March 25-26, 2022)

Тошкент – 2022

Нурсултан Назарбаев в своей статье «Уроки независимости» писал: «Наши мудрые предки смогли сохранить не только себя, но и свою честность, мрачное настроение, чистый язык, красивые песни и настроение, а также культуру разговорной речи и богатую литературу. Безграничное счастье для каждого казахстанца быть сыном и дочерью такой страны, которая своими корнями, историей и силой уходит в Великую Степь, где многие этносы живут вместе в мире и согласии».

В своей статье «Независимость превыше всего» Президент Республики Казахстан К.Ж. Токаев подчеркнул: «Независимость государства – это не просто декларация. Построение подлинной Независимости – это каждодневный кропотливый труд, выверенная и последовательная политика. Мы сохранимся как нация в глобальном мире, только имея сильное и независимое государство. Мы должны твердо придерживаться этой непреходящей истины. «Независимость превыше всего!» – эти слова должны стать нашим девизом.

В этой связи инсценировки, представленные на историческом вечере «Страницы Независимость», заставляют нас оглядываться назад и анализировать нашу историю, показывают роль важных событий и личностей в многовековой истории казахского народа. Это мероприятие произвело неизгладимое впечатление на педагогов и учащихся, сыгравших исторические роли в спектакле.

Великий сын казахского народа Алихан Букейханов говорил: «Служение нации зависит не столько от знаний, сколько от характера». Мы должны работать вместе для дальнейшего укрепления нашей священной независимости, чтобы мероприятия, проводимые в школе и вне школы, способствовали воспитанию подрастающего поколения достойными гражданами нашей страны.

УДК:378

РИВОЖЛАНГАН ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ТАМОЙИЛЛАРИ

Б.М.Очилова

ф. ф. д., профессор,
Жиззах давлат педагогика институти

Аннотация. Дунёнинг ривожланган таълим тизмининг асосий тамойиллари ва жамият тараққиётида таълимнинг роли мазкур мақолада ёритилган.

Аннотация. В данной статье рассматриваются основные принципы развитой системы образования мира и влияние образования на развитие общества.

Annotation. This article discusses the basic principles of the developed education system of the world and the impact of education on the development of society.

Калит сўзлар: замонавий билим, меҳнат бозори, шахсга йўналтирилган таълим, таълим кампуси, дуал таълим, рақамлаштириш лабораторияси, таълим кредити.

Ключевые слова: современные знания, рынок труда, личностно-ориентированное образование, учебный кампус, дуальное обучение, лаборатория цифровизации, образовательный кредит.

Keywords: modern knowledge, labor market, human-centered education, educational campus, dual education, digitization laboratory, educational credit.

Кириш.

2017 йилнинг январ ойида Швейцариянинг Давос шахрида бўлиб ўтган Бутунжаҳон Иқтисодий Форумида кейинги 10 йилда мутахассислардан талаб қилинадиган кўникмалар рўйхати эълон қилинди. Бу кўникмалар инсонни ўзининг энг кучли ички жиҳатларини рўёбга чиқаришга мажбур қилишини ва бу кўникмаларга эга бўлиш талаб қилиниб қўйилди¹. Бинобарин, бугунги давр юқори технологиялар, инновациялар замонидир. Дунёдаги ривожланган мамлакатлар ўз олдига нафақат кўплаб маҳсулотлар ишлаб чиқариш ва уларни бозорга олиб чиқишни, балки чуқур билим ва илмий ютуқларга асосланган инновацион иқтисодиётга ўтиш вазифасини қўймоқда. Яъни, ўз иқтисодиётини мавжуд табиий ресурсларни сарфлаш эвазига эмас, инновацион маҳсулотлар яратиш, ўзлаштириш ва илғор технологияларни ишлаб чиқаришга жорий қилиш орқали ривожлантириш тараққиётнинг асосий омилига айланмоқда. Мамлакатни инновацион ривожлантириш стратегияси ва механизмлари энг аввало шу давлатда яратилган интеллектуал ва илмий-техникавий салоҳиятдан қанчалик самарали фойдаланиш билан чамбарчас боғлиқ² дир ва бу бугунги таълим функцияларига интеллектуал ва эмоционал интеллектуаллик, креативлик ва инновационлик, турли вазиятларда муаммоларни аниқлаш, талқин қилиш ва ҳал қилишда прагматиклик каби кўникмаларига эга бўлган шахсларни камол топтириш масаласини қўяди.

Материаллар ва методлар.

Жанубий Корея, Финландия, Сингапур, Япония, Хитой, Ҳиндистон каби мамлакатлар қисқа муддатларда ривожланишнинг юқори даражасига инсон капитали, илм ва тадбиркорлик элементларига ўзига хос ёндашуви туфайли эришди.

Жанубий Корея ўзининг таълим тизимида – таълим, илм-фан ва ишлаб чиқаришни интеграциялашуви жараёнига этибор қаратди. Жаҳон тажрибасида ўқув муассасаси билан илмий тадқиқот институтларини ўзида жо этган конгломератлар муваффақиятли фаолият кўрсатди. Бу ҳолат фан ва таълимнинг интеграциялашуви учун реал асос бўлиб хизмат қилди ва

---

¹<https://www.weforum.org>

²Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз.Т.: “Ўзбекистон”, 2017.-Б.168.

мамлакатда ягона илмий-техник ва таълим сиёсатини олиб боришга имкон яратиб берди. Шунингдек, талабаларнинг олий даргоҳда олаётган билимларини реал ҳаётга яқинлаштириш, берилаётган билимларнинг амалий қисмини кучайтириш, ўқувчиларнинг мустақил ишлашлари, уйғунлаштирилган дарслар шакли, фанларнинг ўзаро алоқаси, интеграция дарс шакллари, фанлараро боғланишларни чуқурлаштиришга катта этибор қаратилгани кутилган натижани таъминлади. Инвестицияларнинг асосан олимлар, ёш ўқитувчилар ва тадқиқотларга йўналтирилгани инновацион кадрнинг жамиятда раҳбарлик ролининг ошишига олиб келди

Ҳар қандай фойдали янгилик инновация ҳисобланади. Агар бу фойдали янгилик тижоратлашиб бозорга чиқса, бу инновациянинг фойдалилигини кўрсатади ва глобал бозорни эгаллайди. Бу борада ўзига хос йўл тутган Жанубий Корея давлати аҳоли истиқомат қилаётган барча худудларида “Инновация кунлари”, “Риск капитали” дастурлари асосида мунтазам тарғиботи ўтказиб борди ва бу тадбиркорликни ривожланишида катта рол ўйнади. Мавжуд иқтисодий муаммоларга креатив ечимлар топиш, пул киритиш, фойда кўриш, хатоликдан қўрқмаслик, тажриба тўплаш ва мулк эгаси бўлиш каби платформалар дастурнинг негизини ташкил этди. Мулк эгаси (тадбиркор) ўз-ўзидан тиниб-тинчимас, доимо ҳаракатдаги киши сифатида баҳоланди. Маълумки, мулк шахсий омилнинг ишлаб чиқаришнинг ашёвий шарт-шароитлари билан боғланиш усулини англатади. Жамиятдаги, инсонлар ўртасидаги, барча кўринишдаги муносабатлар, пировард натижада, худди мана шу боғланиш усулининг қай тарздалилиги, яъни кишиларнинг мулкка эгалликлари ёки ундан маҳрумликларининг қандай кўринишда намоён бўлишлиги билан белгиланади. Эркин ишлаш, яхши пул топиш, тадбиркорлик ва бизнес билан эркин шуғулланишга қаратилган мазкур дастурлар тўлақонли инновацион дунёқарашни шакллантиришни ўзида ифода этади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 6 ноябрдаги “Таълим-тарбия тизимини янада такомиллаштиришга оид кўшимча чоратадбирлар тўғрисида”ги қарорида Финляндиянинг таълим соҳасидаги ижобий тажрибасини мамлакатимиз таълим тизимига ҳамда Миллий ўқув дастурига жорий қилиш вазифаси белгиланди. Нима учун?

Фин таълим тизимининг ижобий хусусияти, аввалло, таълим тўғрисидаги қонунида белгилаб берилган ўқувчиларга ҳаётда зарур бўлган билим ва кўникмаларни бериш; жамиятда ривожланиш ва тенгликни тарғиб қилиш; бутун мамлакат бўйлаб таълим соҳасида тенгликни таъминлашни мақсад қилиб қўйиши билан белгиланади. Иккинчидан, таълим тизимида кадрлар тайёрлаш бўйича “боши берк нуқта” мавжуд эмас. Ёшлар эрта болалик давридан бошлаб, умумий ўрта, ўрта махсус, касб хунар ёки олий таълим муассасаларини битирганидан кейин ҳам таълимни давом эттиришади. Ўқувчиларга ҳаётлари давомида эгаллашлари лозим бўлган билим ва кўникмалар билан бирга ҳаётий трансверсал компетенциялар ўқув дастурларининг бир қисми сифатида мунтазам ўқитиб борилади, яъни, ўқув дастурлари болаларга берилаётган ҳар қандай билимларни амалиётга қандай

ва қаерда қўллашни ўргатишга, уларни ижодий ва эркин фикрлашга ундашга йўналтиради. Яна бир муҳим жиҳати, фин таълим тизимида ўқитувчи касбига бўлган талабнинг жуда юқорилиги ва шу билан боғлиқ бўлган мураккаб малака имтиҳонлари мавжудлиги билан характерланади. Малака имтиҳонлари талабларининг юксаклиги ўқитувчиларига бўлган ишончни юзага келишининг замини бўлиб хизмат қилган.

Япония таълим тизимидаги илгарилама доиравий айланиш методологияси ушбу малакатнинг “мўжизаси” юзага келишида координатор вазифасини ўтади. Мазкур методологиядаги шахсий ташаббус ва креативлик, қатъият ва интизом, фундаментал билимларга эгалик ва прагматиклик, ностандарт ҳолатларда энг тўғри, мақбул ечим топиш ва танқидий фикрлаш каби тамойиллар соҳаларга оид муаммоларни ҳал қилиш йўллари, реал ва зарурий имкониятларни, абстракт ва тасодифлардан ажратиб, ойдинлаштириб берди ва инсон капиталини юзага келтирди.

Асосий қисм:

Ўзбекистон Республикасида таълим соҳасидаги давлат сиёсатининг мазмунида таълимни энг илғор хорижий мамлакатлар таълими даражасига кўтариш ва жаҳон тажрибасини ўрганиш асосида етук мутахассисларни етиштириш мақсади турибди.

“Ўзбекистоннинг янги тараққиёт даврида таълим-тарбия ва илм-фан соҳаларини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”, “Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини тубдан ислоҳ қилиш ва янги босқичга олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармонлари ҳамда “Янги Ўзбекистон – мактаб остонасидан, таълим-тарбия тизимидан бошланади” ғоясида умумий ўрта ва мактабдан ташқари таълимни тизимли ислоҳ қилишнинг устувор йўналишларини белгилаб берди.

2020-2021 ўқув йилидан тажриба-синов тариқасида 12 та йўналишда вариатив ўқув режалари жорий қилинди, иқтидорли ёшлар учун мутлақо янги 4 та Президент ҳамда 9 та ижод мактаби ташкил этилди, 2021-2022 йилларда янги миллий ўқув дастурини ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этиш, мактабгача таълимдаги қамровни 82 фоизга етказиш, 7 мингдан зиёд янги боғчалар бунёд этиш, 2024 йил якунигача 6 ёшли болаларни мактабгача тайёрлов тизими билан қамраб олиш ва шу билан биргаликда, келгуси беш йилликда 45 мингдан ортиқ аёл-қизлар учун иш ўринлари яратиш, олий таълимга қамров даражасини 50 фоизга етказиш, 100 минг ўринли талабалар ётоқхоналари барпо этиш, 10 та Президент мактаби, кимё-биология, математика, ахборот технологияларига ихтисослашган 197 та мактаб ўз фаолиятини йўлга қўйиш

Мамлакатимизда таълим тизимининг кенгайиши ва уни ривожлантириш ҳамда куллаб-қувватлашга сарфланаётган харажатларнинг ортиши нафақат бозор учун рақобатбардош кадрлар тайёрлаш билан чекланади, балки жамият ва давлатнинг сиёсий-ғоявий, ижтимоий-иқтисодий, маънавий-маърифий ва бошқа эҳтиёжларини таъминлашда муҳим омил бўлган меҳнат ресурсларини тайёрлаш ва такомиллаштириб боришни

амалга оширади. Лекин бу ҳодиса ўз-ўзидан амалга ошмайди. У қуйидаги аниқ мезонларни талаб қилади.

Биринчидан, моддий-техник ва илмий таъминот мезони. Бунда таълим кампуси ҳал қилувчи ўрин тутади. Таълим кампуси – ягона ҳудудда бирлаштирилган ўқув биноларини, илмий-тадқиқот институтларини (марказларини), ишлаб чиқариш мажмуалари ва технопаркларни, таълим-тарбия жараёни иштирокчиларининг вақтинча яшаш жойларини, лабораторияларни, ахборот-ресурс марказларини (кутубхоналарни), спорт иншоотларини, умумий овқатланиш объектларини ўз ичига олган бинолар ҳамда иншоотлар мажмуидан иборат бўлган, ўқув жараёни, маънавий-ахлоқий тарбиянинг юқори самарадорлигини таъминлайдиган таълим-тарбия муҳити¹дир. Маълумки, олий таълимда илмий салоҳиятда дунёдан орқада қолдик. 70-90 фоиз ёшларимиз ўз соҳасини профессионал эгалламагани туфайли бозорда ўз ўрнини топа олмади. Бунинг ечими ОТМлар тадқиқот потенциалини ривожлантириш ва тижорийлаштириш даражасини оширишга бевосита боғлиқдир.

Иккинчидан, дуал таълим ва унинг амалий натижаси мониторингги мезон сифатида функционал характерга эга. Сабаби, таълим олувчилар олий таълим муассасаларида эгаллайдиган кўникмалар ва иқтисодиётнинг ҳақиқий эҳтиёжлари ўртасида узилишлар юқори. Дуал таълимнинг афзаллиги шундаки, таълим ташкилоти негизида эгалланган назарий зарур билим, малака, кўникмаларнинг амалий қисм таълим олувчининг иш жойида амалга оширилади ва бу меҳнат бозорининг замонавий эҳтиёжларига мос юқори малакали кадрлар тайёрлашда самара беради.

Учинчидан, табақалаштирилган таълим шакли эътирофга муҳтож. Мазкур шакл ёшларга меҳнат бозорига кўникма ва тажрибани уйғунлаштирган интеллектуал капитал билан кириб боришлари учун мустаҳкам замин яратади. Зеро, бу халқаро меҳнат бозориде талабгор “ресурс”дир. Мамлакатимизда 2020-2021 ўқув йилидан бошлаб кадрлар малакасини халқаро меҳнат бозори талабларига мослаштириш мақсадида 340 та касб-хунар мактаби, 147 та коллеж ва 143 та техникум ташкил этиш бўйича аниқ вазифалар белгилаб берилди ва янги профессионал таълимда биринчи марта ҳар бир мутахассиснинг халқаро меъёрларга мос малака даражасини белгилаб беришга асос бўладиган ҳужжат — Миллий малака тизими қабул қилинди. Миллий малака тизимининг қабул қилиниши, профессионал таълим стандартларининг жорий этилиши ёшларимизнинг профессионал ўсиш йўналишларини белгилаб олишларига имкон яратади, ўз истиқболини юксалтириш, умуман айтганда, эртанги кунга қатъий ишонч пайдо қилади. Шавкат Мирзиёевнинг 2020 йил 29 декабр куни Олий Мажлисга Мурожаатномасида 2021 йилдан бошлаб маҳаллаларда 1000 дан зиёд касб-хунарга ўқитиш марказлари ташкил этилиши, бунда касб-хунарга ўқитилган ҳар бир шахс учун ўқув марказларига 1 миллион сўмгача субсидия берилиши

---

¹ Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни. 2020 йил 23 сентябрь, ЎРҚ-637-сон.

ва бунинг учун бюджетдан 100 миллиард сўм ажратилининг қайд этилиши ва уни амалга оширилаётгани ёшларнинг ўз имкониятларини намоён қилишга яратилаётган имкониятлардан биридир.

Тўртинчидан, таълим муҳотида рақамлаштириш лабораторияси мавжуд бўлиши ва тўлақонли ишлаши амалиётда қарор топиши керак. Бинобарин, мамлакат раҳбари томонидан рақамли иқтисодиёт деб номланган янги технологик авлод иқтисодиётини ривожлантиришнинг кенг миқёсли тизимли дастурини амалга ошириш вазифаси қўйилган. Ҳар бир инсон учун таълимнинг индивидуаллаштирилиши, очиклиги ва самарасини рақамли технология таъминлайди. Рақамлаштириш таълимнинг барча босқичлари ва таълимий жараённинг барча тузилмаларида битирувчи қиёфасини, таълим стандартлари, дастурлари, баҳолаш тизимлари, таълим мазмуни, таълимий фаолият методлари ва усуллари шакллантиради, ҳар бир таълим олувчининг мотивациясини қўллаб-қувватлайди ва индивидуал қобилиятлар ва иқтидорларни максимал очиш имкониятини тақдим этувчи таълим элементларини таъминлайди, таълимда қийинчилик ва муаммоларни эрта аниқлаш, ташхис қилиш, уларни компенсациялаш ва бартараф этиш каби имкониятларни юзага келтиради. Шу баробарида, барча турдаги меъёрий ва методик маҳсулотларини яратиш, ишлаб чиқилган ресурсларни муҳокама қилиш, инновацион характердаги маҳсулотларни тажриба-синов учун амалиётга киритиш ҳам рақамли технология лабораториясида амалга ошади.

Олтинчидан, дунёнинг ривожланган таълим тизимларида хусусий мактаб, олий таълим ва касб-ҳунар коллежлари сифатий мезон характерига эга. Сабаби, хусусий таълим асосини когнитив ривожланиш ташкил этади. Когнитив ривожланиш билиш ва фикрлашни ўстириш жараёнида янги билимларни излаб топишга асосланади, яъни мавжуд билим ва кўникмалар билан чегараланиб қолмасликни рағбатлантиради. Когнитив ривожлантириш барча фикрлаш жараёнларини хотира, тушунчаларни шакллантириш, муаммо (масалалар) ечимини топиш, тасаввур этиш ва мантиқни ўз ичига олади. Ўқувчи ўзи билимни олади, конструкторлайди. Бу жараёнда ўқитувчи асосий йўналтириувчи ролни бажаради. Бу вазифани бажаришда инновацион фаолият унинг фаолияти мазмунини ташкил этади. Когнитив ривожланиш назариясига кўра, ўқувчи ўзининг когнитив қобилиятларини атроф-муҳитда ўзининг ҳаракатлар ёрдамида мустақил тузади. Бундай ҳаракат феълларини қўллашда, фикрни ифодаловчи саволларга алоҳида эътибор қаратилади. Масалан, *ниманидир баҳолаш* (таҳлил қилиш, қадрлаш, танлаш, баҳо бериш, аниқлаш, хулосалаб чиқиш, ўлчаш, ҳукм чиқариш), *ниманингдир тахлили* (фарқлаш, дифференциялаш, умид боғламоқ, биринчилик учун курашиш, сабаб деб билмоқ, таққосламоқ, тажриба ўтказмоқ, ўрганиб чиқмоқ), *ниманингдир синтези* (шакллантириш, таълим бериш, ишлаб чиқиш, ривожлантириш, қайта аниқлаш, таклиф этиш, яратиш), *билимларни қўлламоқ* (намоиш этмоқ, тайинламоқ, бажармоқ, чизиб чиқмоқ, қўллаб кўрмоқ, ишлатмоқ, шуғулланмоқ), *мавзуни тушуниш* (қайта кўриб чиқиш, идентификациялаш, муҳокама қилиш, ўзига қаратиш, тан олиш, тушунтириш, гапириб бериш, аниқлик киритиш), *мавзуни билиш* (эсламоқ,

аниқлик киритмоқ, тасдиқламоқ, айтиб ўтмоқ, такрорламоқ, атамоқ, гапириб бермоқ, тасаввур этмоқ, топмоқ).

Еттинчидан, таълим тизимини комплекс ривожлантириш, малакали кадрлар тайёрлаш мақсадларига катта куч ва маблағлар йўналтириш зарур ва бу мезон ривожланган дунё мамлакатлари тажрибасида ўз натижаини берган. Мамлакатимизда “Ёшлар – келажагимиз” давлат дастури доирасида Ўзбекистон ёшлар иттифоқи қошида “Ёшлар – келажагимиз” жамғармаси тузилиб, ёшлар бизнес ташаббусларини, стартап, ғоя ва лойиҳаларини амалга оширишлари учун тижорат банклари орқали йиллик 7 фоиз миқдорда имтиёзли кредитлар ва лизинг хизматлари кўрсатиш ҳамда дастур доирасида ажратилаётган кредитлар миқдорининг 50 фоизидан ошмаган миқдорда кафилликлар бериш каби имтиёзларни амалга оширди. 2020/21 ўқув йили учун ОТМларга қабулда 8694та имтиёзли грант квотаси ажратилди, имтиёзли квоталар 7 хил тоифадаги абитуриентларга берилди. Мазкур ўқув йилидан бошлаб Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги томонидан бериладиган тавсияномага эга бўлган қизлар учун кундузги таълим шакли бўйича тасдиқланган давлат грантларига нисбатан 4 фоиз миқдорда алоҳида грант ўринлари ажратилди.

Саккизинчидан, таълим жараёнини инновацион бошқарув фаолияти масаласи. Бошқарув қарорларининг қанчалик самарали бўлиши кўп жиҳатдан муассасадаги бошқарув жараёнини, унинг натижаларини ўз вақтида, ҳар томонлама объектив баҳолаш билан боғлиқ. Бунинг учун эса, замон талабларидан келиб чиқиб, таълим муассасалари бошқаруви жараёни, унинг самарадорлигини баҳолашда замонавий усул ва услубларни қўллашни тақозо қилади. Бунда синергетизм тамойили алоҳида ўрин тутди. Бу тамойилга кўра, муассаса ривожланишига бошқарувнинг таъсири қанчалик муассасанинг ўзини-ўзи ривожлантиришнинг ички йўналишларига мос келса шунчалик у самарали ҳисобланади, ўз – ўзини сақлаш қонунига биноан педагоглар инновацияларга қарши бўлмайдилар ва синергияга эришишга интиладилар. Ўз-ўзини ривожлантириш ва ташкиллаштирувчи тизимларда ички ва ташқи мувозанат, яъни гомостазесни сақлаб туриш қобилияти бўлади, бу эса муассасанинг иқтисодий мустақиллиги ва бозордаги мавқеини мустаҳкамлашнинг асосий омилларидан бири ҳисобланади. Бу тамойил Сингапур, Финландия таълим тизими бўғинларида самарадорлиги билан эътироф этилган.

Хулоса.

Ривожланган мамлакатлар таълими тизими тажрибалари қуйидаги тамойилларни кун тартибига қўяди:

– таълим стандартлари ва ўқув дастурларини илғор хорижий тажрибалар асосида такомиллаштириш;

– таълим тизимини марказлаштириш ҳодисасидан ўз бошқарув кенгашига эга бўлган ҳодисага олиб келиш ҳамда ҳар бирининг ўз стратегик мақсадлари мавжуд бўлишишни юзага келтириш;

– ихтисослашган таълим муассасалари кўламини ошириш;

– кадрлар малакасини капитал бозорига рақобатбардошлигини таъминлаш учун меҳнат ресурсларини юқори малака ва махсус тайёрларлик талаб этадиган иш билан банд қилиш муаммосини ҳал қилиш;

– илмий тадқиқотларни ишлаб чиқариш ва ижтимоий тараққиётга янги мазмун олиб киришга йўналтириш.

Библиография

1. Мирзиёев Ш.М. (2017). Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. Тошкент: Ўзбекистон, Б.168.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни. (2020) ЎРҚ-637-сон.
3. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. <https://president.uz/uz/lists/view/4057>
4. <https://www.gazeta.uz/uz/2021/07/30/credits/>

Ўзбекистонда миллатлараро муносабатларни ривожланиш тенденциялари

С.Т.Каримова

ЎзМУ Ижтимоий фанлар факултети
“Фалсафа ва Маънавият”
кафедрасининг тадқиқотчиси

Аннотация. Ушбу мақолада, Мустақил Ўзбекистон тараққиётининг биринчи қадамлариданоқ давлат ўз сиёсати билан миллатлараро тотувлик ва халқлар орасидаги келишувни таъминланиши очиқ берилган. Мамлакатда ижтимоий - сиёсий барқарорликни таъминлайдиган энг муҳим омил сифатида кучли давлат ҳокимиятининг жамиятдаги турли социал гуруҳларнинг манфаатларини ифодалайдиган сиёсий партиялар ва ижтимоий ҳаракатлар билан ўзаро муносабати ўрин эгаллаши ёритиб берилган.

Калит сўзлар: конфессиялар, миллатлар, муносабат, жамият, мафкура, барқарорлик, тажриба, либераллашув, жамоавийлик, индивидуаллик.

Кириш.

Дунё тажрибасининг гувоҳлик беришича, аҳолининг таркиби мамлакатдаги бошқарув тизимига катта таъсир кўрсатади. Миллатлараро ва конфессиялараро муносабатлар масалаларининг энг мақбул ечими этник жиҳатдан турли туман бўлган исталган жамиятда ҳар доим ҳукумат кун тартибининг марказида бўлиши шубҳа уйғотмайди. Шунинг учун

СЕКЦИЯ 4. Жамият тараққиётида таълим ва тарбиянинг аҳамияти			
1.	<i>Doshniyazov Zharylkasyn Karlybaevich</i>	Issues of labor education in the spiritual development of learners	214
2.	<i>Габитов Т.Х., Досхожина Ж. М.</i>	Культурный код в процессе обучения и воспитания	216
3.	<i>Корганова С.С., Жарылқасын Д.Н.</i>	Елдің ұлттық бірлігін нығайтудағы Қазақстан Халқы Ассамблеясының рөлі	223
4.	<i>Корганова С.С.</i>	Духовная культура в контексте программы «Единство в многообразии: этносы Казахстана»	228
5.	<i>Кувондиқов Илёс</i>	Қадриятлар – маънавий тарбия асоси	234
6.	<i>Махамаджоновна Мухиба Талатжановна</i>	Философия науки и проблемы формирования научного мировоззрения в Таджикистане	238
7.	<i>Оспанова Асия Адилевна</i>	Научно-образовательная работа Библиотеки Елбасы	244
8.	<i>Очилова Бахти Мурадовна</i>	Ривожланган таълим тизими тамойиллари	249
9.	<i>Каримова Садоқат Тоҳировна</i>	Ўзбекистонда миллатлараро муносабатларни ривожланиш тенденциялари	255
10.	<i>Pardayev Sultonmurod</i>	Dindagi tabiiy qarashlarning o'ziga xos xususiyatlari	259
11.	<i>Усанов Равшан Тураявич, Комилова Маҳфуза Иброҳимовна</i>	Роль семьи в философии Ибн Сины	261
12.	<i>Усманов Мухриддин Абдимуратович</i>	Мифологизациянинг инсон тафаккурида намоён бўлиши	268
13.	<i>Хидиров Мустафо</i>	Таълим ва тарбия уйғунлигининг фалсафий жиҳатлари	270
14.	<i>Худойдодзода Фаррух Бегиджон, Мирсаминова Гузалхон Махмуджоновна</i>	Социальные роли женщин в философии Ибн Сины	273
15.	<i>Шарипова Эркайым Козуевна, Акматалиев Асанбек Тургунбаевич</i>	Роль нравственного воспитания в развитии экологического сознания	280
16.	<i>Эргашев Турсунбой Илхомжонович</i>	Фалсафий тафаккур тараққиётида илмий ва ноилмий билимлар мутаносиблиги	284
СЕКЦИЯ 5. Талабаларнинг ижтимоий фаоллигини таъминлашда таълим ва тарбиянинг роли			